

ليکونکی : جيزيکا کوربت (Jessica Corbet).

منبع او دخپريدو نيټه : کمان دريم «2022-08-09» .

ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سيد حسام «مل» .

په افغانستان کې د پنتاگون پوځي قرارداديانو په شلو کلونو کې (108) مليار دالر جيب ته کړل

Pentagon Contractors in Afghanistan Pocketed \$108 Billion Over 20 Years

د جگړې د پروژې د لگښتونو راپور ورکونکی ليکوال وويل : پوځي قرارداديانو د امريکې د ماليې ورکونکو پيسې چيرته او څنگه په جريان اچوي او يا پر دغه پيسوڅه تيريزي او يا «دا ستونزمن کوی» چې پوه شي چې څومره خلک گمارل شوي ، تپيان شوي او يا هم وژل شوي .

Military contracting "obscures where and how taxpayer money flows," and "makes it difficult to know how many people are employed, injured, and killed," said the Costs of War Project report's author.

*****

د **پنتاگون** قرارداديانو چې په تيرو دوو لسيزو کې په افغانستان کې فعاليت کوي نږدې 108 مليار دالر راټول کړي - هغه فنډونه چې "د پام وړ روڼتيا له نشتوالي سره وپشل شوي او يا مصرف شوي،" د سه شنبې په ورځ د هغه راپور خپور شوی .

« دا قراردادونه په افغانستان کې د کار پر مهال د سيوري 'کيمو اقتصاد' [د نظامي تړون اقتصادي او سياسي مخفف ..... تفصيل ددی قلم پواسطه] ښکارندويي کوي " .

« په کار کې دا قراردادونه په افغانستان کې د «کامو اقتصاد» سیوری یا سایه بڼې،» د راپور لیکوال هیدي پیلټیر وویل، د براون په پوهنتون کې د پروگرامونو رییس د نړیوالو اود عامه چارو لپاره د واتسن انسټیټیوټ کې د جګړې د لګښتونو په اړه ارزونه .»

هغې زیاته کړه: «پوځي قرارداد یا نو پټوي چې د مالیه ورکونکي پیسې چیرته او څنگه تیریري، یا ورباندې څه راځي څوک گټه کوي، او څومره ضایع، څومره درغلی او ناوره گټه اخیستې ته ځي .»
«دا هم ستونزمنه کوي چې پوه شي چې څومره خلک د نظامي قراردادیا نو له لارې گمارل شوي، تپیان شوي او وژل شوي .»

« د عامه قراردادونو د پیلټیر د بیا کتنې پر اساس د متحده ایالاتو د لګښتونو اداره او د فدرالي تدارکاتو د بیتا سیستم یوازي د متحده ایالاتو د دفاع وزارت (DOD) له یو درجن «لس گوني» څخه ډیر قراردادیانو له (2002 – تر سربکال) تر 44 ملیارد ډالرو یا د نږدې 108 ملیارد ډالرو شاوخوا 41٪ ترلاسه کړي . .»

لکه څنګه چې په مستند بڼه داسې توضیحات ورکول کېږي:

برسېره پردې، په زرګونو کوچني شرکتونو د قرارداد لګښتونو کې ملیاردونه ډالر ترلاسه کړي، او شاوخوا دریمه برخه قراردادونه (د ډالرو په شرایطو کې) شرکتونو ته لار یا چې شرکتونه پیسې ترلاسه کړل چې په «پاتې» «ار قامو» کې د «ناڅرګند» یا «متفرقه» په توګه لیست شوي دا نومونه د هغو قراردادونو نتیجه ده چې بهرنیو شرکتونو ته د «DUNS» شمیره پرته ورکول کېږي، یا دوی د ملي امنیت یا محافظت سره د محرمیت لپاره د ادعا شوي دلیل په توګه ناڅرګند دي. هر څه چې دلیل وي، دا یو ناڅرګند تیا رامینځته کوي چې دا ناشوني کوي چې پوه شي چې د متحده ایالاتو مالیه ورکونکي فنډونه چا ترلاسه کړي، کوم کار ترسره شوی، څومره گټه یې ترلاسه کړې، او ایا د قراردادونو ټاکل شوي اهداف پوره شوي؟!

ناکافي نظارت، د فرعي قرارداد کولو مسلې سره یوځای، د داسې سیستم پایله کوي چې د متحده ایالاتو حکومت قراردادیانو ته پیسې ورکوي چې بیا وروسته د لګښتونو یوه لاره پرېږدي چې تعقیب یې تقریباً ناممکن دی.

تحلیل کونکي یادونه کوي چې " په افغانستان کې یو شمیر شرکتونو په بیلابیلو سوداګریزو نومونو خدمت ترسره کړي " "د دې یو سخاوتمند تفسیر دا دی چې هغه سوداګری چې دا ډول کرنې تعقیبوي په حقیقت کې مختلف خدمتونه ترسره کوي. یو لږ سخاوتمند تفسیر دا دی چې سوداګری کولی شي پټ کړي چې څومره قراردادونه ترلاسه کوي او همدارنګه د مختلف لاندې فعالیت کولو سره د نا اهلې مسلو مخه نیسي " .

راپور ټینګار کوي چې نږدې 108 ملیارد ډالر چې پیلټیر تمرکز کړی "د تریلیون ډالرو سربیره د دفاع دوزارت په قراردادونو کې مصرف شوي چې پدې موده کې په متحده ایالاتو کې ترسره شوي " .
د پیلټیر لخوا معاینه شوي قراردادیانو ته په جنګ ځپلي هیواد کې د ساختماني، استوګني، دفتري توکو، یخچال تجهیزاتو، ترانسپورت، د کثافتاتو ایستلو او د وسلو ساتنې لپاره پیسې ورکړل شوي .
دوی مختلف تا سیسات - لکه د خواریو او سرتیرو کورونه - او د محاسبې، تیلو، خواریو، ساتونکي، او څارني خدماتو لپاره قرارداد شوي .

د متحده ایالاتو د نږدې دوه لسيزو اشغال په جریان کې، شننه وایي، "قراردادانو ټول هغه توکي او خدمات وړاندې کړل چې په افغانستان کې د متحده ایالاتو د نظامي حضور لپاره اړین وو، په شمول د خدماتو (لکه د وسلو ساتنه او د تیلو رسول) چې د متحده ایالاتو اړدو یې انحصار کړي په دلیل او د قراردادیانو د فعالیت په وړاندې زیانمنونکي دي " .

راپور وایي: "په افغانستان کې د کار لپاره ډیرې قراردادونه د 2021 کال د اګست په 31 پای ته رسیدلي یا لغوه شوي، کله چې امریکایي سرتیري په بشپړ ډول ووتل. " د ځینو قراردادیانو شتون

ممکن پاتې وي، که څه هم دا ستونزمنه ده چې پوه شي چې کوم شرکتونه او څومره کارمندان په هغه هیواد کې د متحده ایالاتو د حکومت په خدمت کې کار کولی شي".

شفافیت د دې سند یو لوی تمرکز دی، کوم چې په گوته کوي چې "د دفاع وزارت لخوا د نظارت نشتوالی، د قراردادیانو او دولتي کارمندانو لخوا د ضایعاتو، درغلی او ناوره گټه اخیستنې سره یوځای د ملیاردونو مالیه ورکونکو ډالرو غلط تخصیص او په غلط ډول سره مصرف شول

" تحلیل د امریکا د دفاع وزارت د عمومي مفتش (DODIG) او د افغانستان د بیارغونې لپاره د ځانگړي عمومي مفتش (سیگار) راپورونو ته اشاره کوي. په یوه قضیه کې چې د 2015 څخه تر 2017 پورې د لوی قرارداد لپاره ناکافي voucher (کوپون) بیا کتنې پکې شاملې وې، نوی راپور یادونه کوي، "د دوی پنځمه برخه د پوښتنې وړ یا غیر مستند لگښتونه درلودل، چې ټولټال 536 ملیون ډالر وو

" . په یوه بله قضیه کې، سیگار وموندله چې "د لاک هید مارتین یوه فرعي قراردادې جعلی رسیدونه وړاندې کړي چې په پایله کې یې د دفاع وزارت ملیونونه ډالر ډیر کړي".

د **پیلټیر** راپور د "د ښوونځیو د ودانیو، گودامونو او نورو تا سیساتو نیمگرتیا او نیمگرتیا" او همدارنگه "د قراردادونو د خوندي کولو لپاره د متحده ایالاتو چارواکو رشوت" ته د حکومتی څارونکو موندنو ته هم اشاره کوي .

سیگار، د تیرې جنورۍ په میاشت کې کانگرس ته په خپل درې میاشتني راپور کې، "په محافظه کار ډول اټکل کړی چې د 2009 څخه تر 2019 پورې د افغانستان د بیارغونې لپاره د متحده ایالاتو تخصیص نږدې 30٪ ضایع، درغلی او ناوره گټه اخیستنې لپاره ضایع شوي." **پنټاگون** د دې لگښتونو ډیری برخه په غاړه درلوده .

د **براون** تحلیل تشریح کوي چې "د غیرقانونی لگښتونو ډیرتادیه، او دفاع وزارت لخوا د قراردادونو د نظارت نشتوالی د یوې بلې ستونزې سره تړاو لري: په ځینو مواردو کې، قراردادیان د نورو قراردادیانو د نظارت لپاره گمارل شوي، د هغه نظارت په ځای چې باید ولري. د دفاع وزارت لخوا ترسره شوی".

پیلټیر د مسؤلیت ریاست کرافت ته وویل - کوم چې په ځانگړي ډول په نوي سند کې راپور ورکړی - چې "DODIG هم پخپله د دفاع وزارت لخوا نظارت موندلی چې کافي یا په ضعیف ډول اجرا شوي ندي، نو واقعا د نظارت ستونزې دواړه د چرگانو کور ساتي" او همدارنگه داخلي دي. مسلي (چې په ځینو مواردو کې د فساد له امله دي، او په نورو مواردو کې یوازې ضعیف اجرا کول) .

څیړونکي وړاندیز وکړ چې د ناوره گټه اخیستنې مخنیوي کې د مرستې لپاره، "باید یوه کمیټه یا بله اداره وي ترڅو دا پریکړه وکړي چې ایا ځینې قراردادونه په قانوني توگه د "ناڅرگند شوي" په توگه لیبل کیدی شي".

پیلټیر زیاته کړه، "زه به د دفاع وزارت ته وړاندیز وکړم چې خپل قراردادونه په ټولیزه توگه کم کړي او په کور دننه د لا زیاتو خدماتو چمتو کولو ته بیرته راستانه شي".

همدارنگه **پیلټیر** زیاته کړه، "د وسلو ساتنه او امنیت، مگر د خوراکي خدماتو او استوگنې په څیر شیان، چې په پوره کولو کې ډیر قوماندې ولري. خپلې اړتیاوې او د قراردادونو کارول او د ضایع کولو، درغلیو او ناوره گټه اخیستنې فرصتونه کموي".

دسه شنبې په ورځ په یوه بیان کې، **سټیفانی سیویل**، د جگړې د پروژې د لگښتونو شریک مدیر، د پینټاگون قراردادې لگښتونو په اړه د **پیلټیر** موندنې په پراخه شرایطو کې واچولې .

سیویل یادونه وکړه: "یو سل ملیارد خورا لوی مقدار دی، مگر دا یوازې په بالنت کې یو کمښت دی کله چې د 11/9 څخه وروسته جنگونو بشپړ لگښتونو ته راځي" "په دې جگړو کې نږدې یو ملیون خلکو خپل ژوند له لاسه ورکړی او د متحده ایالاتو مالیه ورکونکو یوازې په افغانستان کې د جگړې لپاره له 2.3 **تریلیون ډالرو** څخه ډیر تادیه کړي - او په نورو ځایونو کې د 11/9 څخه

وروسته جنگونو لپاره 8 تريليون ډالرو څخه ډير "هغې وويل، "دا تېکان ورکونکې دى چې د متحده ايالاتو حکومت په تيرو دوو لسيزو کې د متحده ايالاتو د نظامي شوي تروريزم ضد مادل او د هغې انساني او مالي لگښتونو سره جدي حساب نه دى کړى".

دمقالی دليکونکی په اړه کرښي :

جيزيکا کوربت يووتلی امریکایی ژورنالیست دى چې دهغه مقالې او ليکنې په مختلف سايټونو کې په نشر رسيدلي دي .

په درناوي «13-08-2022»